

19, 25: अर्धर्चः अर्धर्चश्च adv. halboversweise Ait. Br. 2, 18. Çat. Br. 4, 3, 8, 6, 11, 5, 2, 15. Kāṭh. Çā. 17, 5, 18. Kauṣ. 160. Pār. Gṛh. 2, 3.

अर्धविमर्ग (अ० + वि०) m. der Hauch (Visarga) vor क, ख, प, फ, weil das Zeichen dafür (ः) die Hälfte des Zeichens für den andern Visarga (ः) bildet.

अर्धवीक्षण (अ० + वी०) n. Seitenblick H. 577.

अर्धवैनाशिक (von अर्ध + विनाश) m. ein Bein, der Anhänger von Kaṇḍa Colebr. Misc. Ess. I, 394. — Vgl. पूर्णवैनाशिक und सर्ववै०.

अर्धशन = अर्धशन (अ० + शन) n. eine halbe Mahlzeit Çāṇḍa. im ÇKDra.

अर्धशकर (अ० + श०) m. ein best. Fisch (दाण्डपाल) Hār. 190.

अर्धशब्द (अ० + श०) adj. eine halblaute Stimme habend Ind. St. 2, 258.

अर्धश्लोक (अ० + श्लोक) m. ein Halb-Çloka Colebr. Misc. Ess. II, 70.

अर्धसार (अ० + सा०) = न्याय्य Trik. 3, 5, 8.

अर्धसीरिन् (von अ० + सीर) m. Ackerbauer, der die Hälfte des Ertrags (Pflugs) für seine Arbeit erhält Jāñ. 1, 166.

अर्धहार (अ० + हार) m. ein Perlenschmuck aus 64 Schnüren AK. 2, 6, 7. H. 660. nach Andern: aus 40 Schnüren Sch. zu 661.

अर्धार्ध (अर्ध + अर्ध) die Hälfte der Hälfte, ein Viertel: अर्धार्धयोजनात् Pāṇ. II, 19. अर्धार्धभाग dass. Ragh. 10, 57.

अर्धासन (अ० + आसन) n. halber Sitz; einem Gaste die andere Hälfte des Sitzes anbieten gilt für eine grosse Ehre: मम हि दिवौकसा सम-तर्धासनोपवेशितस्य Çāṇ. 97, 10. अर्धासनं गोत्रभिदेऽधितष्ठौ Ragh. 6, 73. Kathās. 17, 110. Nach der Dhār. im ÇKDra.: 1) स्नेहदान. — 2) अ-कुत्सन.

अर्ध s. प्रत्यर्ध.

अर्धिक (von अर्ध) adj. f. ३ P. 5, 1, 48. 25, VArtt. 1. die Hälfte betragend Jāñ. 2, 296. am Ende eines comp. P. 4, 3, 4, VArtt. तर्धिक M. 3, 1. Jāñ. 2, 208. Suçr. 2, 282, 12.

अर्धिन् (wie eben) adj. die Hälfte empfangend M. 8, 210. — Vgl. स्वर्धिन्.

अर्धक (von अर्ध) adj. gedeihend: एकमतिरिक्तं बुद्धेति तस्मादेकः प्र-ज्ञास्वर्धकः Çat. Br. 13, 1, 8.

अर्धेन्दु (अर्ध + इन्दु) m. 1) Halbmond H. an. 3, 326. Med. d. 18. — 2) die mit einem Fingernagel hervorgebrachte halbmondförmige Verletzung ebend. — 3) ein Pfeil mit halbmondförmiger Spitze ebend. und H. 780. — 4) die zum Anpacken halbgebogene Hand (गलकुस्त) H. an. Med. — 5) अतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजन H. an. 3, 325. Med. d. 19. — Vgl. अर्धचन्द्र.

अर्धेन्दुमौलि (अ० + मौ०) m. ein Bein. Çiva's Megh. 36.

अर्धाद्य (अ० + उद्य) m. Anfang des Halbmonds Verz. d. B. H. No. 1185. ०त्रत ebend. und No. 468 (158).

अर्धोरुक (von अर्ध + ऊरु) adj. bis zur Mitte der Schenkel reichend: अर्धोरुम् AK. 2, 6, 20. H. 673. Wils. und ÇKDra.: n. als Synonym von चाण्डालक Unterrock, in welcher Bedeutung das Wort Daçak. in Benf. Chr. 186, 9 auftritt.

1. अर्ध्य (von अर्ध) adj. zu vollbringen, zu erreichen: विडुषो चिदर्थ्य-स्तोमः RV. 1, 136, 1. शर्विष्ठं वाजं विडुषो चिदर्थ्यम् 5, 44, 10.

2. अर्ध्य adj. von अर्ध P. 4, 3, 4. am Ende eines comp. 5. 6.

अर्पण (von अर् im caus.) n. 1) das Schleudern, Werfen: अर्पणैः — स्तनमाण्डलापणैः R. 1, 8, v. l. — 2) das Hineinstecken, Anheften: तीक्ष्ण-तुण्डापरिणीवि नवैः सर्वा व्यदारयत् R. 3, 57, 24. — 3) das Einstossen, Durchbohren: पद्मद्वयं लिखितमर्पणेन AV. 12, 3, 22. — 4) das Aufsetzen: पार्दार्पण Ragh. 2, 35. — 5) das Darbringen, Darreichen, Hingeben, Uebergeben R. 4, 28, 22. H. 1520. Das obj. im gen. R. 1, 3, 17. 29. Kathās. 8, 10. Sāh. D. 12, 8. geht im comp. voran Ragh. 2, 55. 13, 9. तत्कुरुष्व मद्-पराम् das bringe mir dar Bhag. 9, 27. Vgl. अर्पण. — 6) das Zurück-erstatten Hit. 72, 19. न्यासार्पण AK. 3, 4, 122. 2, 9, 81. H. 870.

अर्पितोत्तर oder अर्पितोत्तर (अर्पित + उत्तर oder उत्त) in umgestellter Ord- nung zusammeng. gaṇa राजदत्तादि.

अर्पित m. Herz Up. 4, 2.

अर्ष (अर्ष, अर्षा), अर्षति oder अर्षति verletzen, tödten Dhātup. 28, 30. — Vgl. रिक्.

अर्ष, अर्षति gehen; verletzen Dhātup. 11, 21. — Vgl. अर्ष.

अर्बुद m. n. gaṇa अर्बुदादि: Siddh. K. 231, b, 6. AK. 3, 6, 33 (3, 6, 19 ist अर्बुद st. अर्बुद zu lesen). 1) m. Schlange: मूकसं चिद्वर्दं नि क्रमोः पदा RV. 4, 51, 6. वि मूर्धनमभिनद्वर्दस्य 10, 67, 12. — 2) ein dämonisches Schlangenwesen, von Indra bekämpft; in dieser Bed. अर्बुद betont: न्यर्बुदं वावधानो अस्तः RV. 2, 11, 20. यो अर्बुदमव नीचा बवाधे 2, 14, 4. निर्वर्दस्य मृगयस्य मायिनो निः पर्वतस्य गा अज्ञः 8, 3, 19. न्यर्बुदस्य वि-ष्टपं वर्ष्माणं बद्धस्तिरः 32, 3. क्षिमेनाविध्यद्वर्दम् 26. Heisst Kādraveja (Sohn der Kadru), sein Volk sind die Schlangen (सर्प). RV. Anuś. schreibt ihm die Lieder an die Soma-Steine 10, 94. 175 zu; vgl. Åçv. Çā. 5, 12, wo nach ellipt. Ausdrucksweise das Lied selbst अर्बुद heisst. अर्बुदः काद्रवेयो राजेत्याह तस्य सर्पो विशः Çat. Br. 13, 4, 8, 9. Åçv. Çā. 10, 7. तान्क्वाचावर्बुदः काद्रवेयः सर्प अर्धमन्त्रकृत् Ait. Br. 6, 1. Pāñāy. Br. in Ind. St. 1, 35. — 3) länglichrunde (schlangenförmige) Masse: रेतः पश्चरात्राद्बुदः सप्तरात्रात्पेशो दिःसप्तरात्राद्बुदः Nir. 14, 6. यदि पि-ण्डः पुमान्स्त्री चेत्येशो नपुंसकं चेद्वर्दमिति Suçr. 1, 322, 7. प्रथमे मासि सं-क्षोभतो धातुविमूर्तिः । मास्यर्बुदं द्वितीये तु तृतीये ङ्गन्धियैर्युतः ॥ Jāñ. 3, 75. पार्श्वकाः स्थालिकाः सार्धमर्बुदेश्च दिसतातः 89. = पुरुष (Fœtus?) Med. d. 19. — 4) Geschwulst, Knoten, Polyp, m. Trik. 3, 3, 203. H. an. 3, 325. Med. d. 19. bez. Anschwellungen der verschiedensten Art, meist schmerzlose und ohne Entzündung entstehende. Suçr. 1, 24, 19. 31, 17. 93, 2. 287, 19. 306, 9. 2, 108, 10. fgg. 306, 4. 309, 15. an den Augenlidern: वर्त्मनस्त्वं विषमं अन्ध्रिभूतमवेदनम् । विज्ञेयमर्बुदं पुंसां सरक्तमवलम्बि-तम् 2, 309, 15. 306, 4. 337, 1. im Ohr 361, 4. 363, 7. नासावर्बुदं 1, 23, 6. 2. 366, 7. fgg. मांसावर्बुदं 1, 300, 1. 288, 8. मेदावर्बुदं 2, 109, 11. 118, 20. शाणि-तावर्बुदं 1, 299, 1. शर्करावर्बुदं 2, 118, 20. हिरवर्बुदं 1, 288, 11. Verz. d. B. H. No. 967. 975. Vgl. अर्ध्यवर्बुद. — 5) die Zahl 100,000,000, m. n. H. 874. m. Trik. 3, 3, 203. H. an. 3, 325. Med. d. 19. n. VS. 17, 2. Nir. 3, 10 (Ein- schieb.). Arā. 8, 21. R. 5, 29, 3. 73, 11. 6, 4, 4. Vgl. न्यर्बुद. — 6) m. N. eines Berges H. an. 3, 325. Med. R. 6, 2, 27. Suçr. 2, 169, 1. 173, 16. Z. f. d. K. d. M. 3, 204. VP. 180, N. 3. — 7) N. eines Volkes VP. 177 und N. 6. — 8) N. einer Hölle Buā. Intr. 201.

अर्बुदि m. urspr. soviel als अर्बुद 2. Erscheint als Bekämpfer des Dä- monischen mit Njarbudi: अर्बुदिर्नाम् यो देव शानश्च न्यर्बुदिः । पा-या-